

Konferencia absztrakt a Házassági stratégiák a székely elitben című előadáshoz

Az előadás egy jelenleg a Nemzeti Kiválóság Program Támop 4.2.4. Szentágothai János ösztöndíja keretében futó kutatás részeredményeit mutatja be.

A kora újkor folyamán a korábbi, inkább zárt entitásként leírt székely társadalom felső rétegéből létrejött egy olyan elit, amelyik már nem őrizte korábbi erős székely identitását és nem építette karrierjét kizárólag a katonai szolgálatra.

Az ilyen, a korábitól eltérő székely elit már a 16. század végén kezdett létrejönni az udvarhelyszéki primori családokból. A széki vagyongyarapodásuk mellett megszerezték a szék fölötti hatalmat is, a házassági stratégiájuk elsődleges célja pedig az egész Székelyföldre kiterjedő befolyás megszerzése volt. A 17. század első harmadára azonban az udvarhelyszéki elit gazdasági és politikai súlya csökkent, a családok egy része kihalt. Ekkor kezdte a felemelkedését az a csíki és háromszéki elit, ami már mind vallási, mind karrierstratégiai szempontból más volt, mint a korábbi, udvarhelyszéki elit.

Ez a 17. század végére megerősödött elit az Apor, a Kálnoki, a Lázár családokból és azok klientúrájából, kapcsolati hálójából állt.

Az előadásban elsősorban az Apor és a Kálnoki család tagjainak a felemelkedését illetve a házassági stratégiának a felemelkedésben játszott szerepét vizsgálom.

Különösen érdekes ebből a szempontból Apor István három házassága. Bár mindhárom feleség székely volt, a házasságok mégis rendkívül különbözőek voltak. Mindhárom feleség özvegyasszony volt, és abban is megegyeztek, hogy mindhárman székely családok leányai voltak. A harmadik feleség azonban magáénak mondhatta az ekkorra már az elithez tartozó udvarhelyi Ugronok vagyonának egy jelentős részét csakúgy, mint az ennél is fontosabb vármegyei Korda család korábbi férjéről rá maradt vagyonát. A nagy vagyonú borosjenői Korda Zsigmond özvegyeként tehát Székelyföldön kívüli területeket és kapcsolati hálózatot is kapcsolt az Apor famíliához. Minden bizonnyal ennek is szerepe volt abban, hogy a saját gyermek híján unokaöccsét, Apor Pétert fiaként nevelő Apor István már rendkívül körültekintően és tudatosan intézte a családja házassági stratégiáját, amikor Apor Pétert az ekkor szintén felemelkedő és bécsi kancellári állást megnyerő Kálnoki Sámuel leányával, Borbálával házásította össze. Így, bár részben megtartotta az endogám hagyományt, mégis egy országos tisztséget viselő házastársat talált az örökösének. A hagyományok megőrzése mellett így a székely elit nemcsak kilépett a Székelyföldről, de székely identitását is részben felcserélte egy magyar arisztokrata identitására, amint azt Apor Péter munkássága és abban megmutatkozó önazonossága bizonyít.